

DOROMB

Közköltészeti tanulmányok 3.

Szerkesztő
CSÖRSZ RUMEN ISTVÁN

reciti
Budapest • 2014

Készült az OTKA 104758. sz. pályázat támogatásával
az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetében

Könyvünk a Creative Commons
Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 2.5 Magyarország Licenc
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu/>)
feltételei szerint szabadon másolható, idézhető, sokszorosítható.
A köteteink honlapunkról letölthetők. Éljen jogaival!

ISSN 2063-8175

Kiadja a *reciti*, az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetének
recenziós portálja • www.reciti.hu
Borítóterv, tördelés, korrektúra: Szilágyi N. Zsuzsa
Nyomda és kötetészet: Pannónia Print Kft.

Az 1751. évi „vadosfai vérengző támadás” verses krónikája

A XVIII–XIX. századi közköltészeti kutatások még csak részben fedezték fel a verses epika korabeli, aktuális eseményeket megörökítő műfaját, a hagyományosan *históriának* (később *hírversnek*) nevezett, hatalmas, jórészt invariáns jellegű szövegcsoportot. Az alábbi forrásközlés egy ilyen epikus alkotásra hívja fel a figyelmet, amely a XVIII. század közepe felekezeti konfliktusainak vészterhes világát idézi meg egy dunántúli kápolna kapcsán.

Pintér Gábor egy – általa a mihályi plébánián fellelt – XVIII. századi nyomtatvány, illetve a birtokában lévő kézirat eredetét vizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy a soproni Siess-nyomdában 1756–1760-ban nyomtatott *Vadosfai újság* egy, a beledi plébánián őrzött, 218 versszakos kézirat alapján készülhetett.¹ A nyomtatványról Pintér sajnos csak bibliográfiai leírást közöl: „(Szekfű Pál) Vadosfai újság. [Sopron], [Siess], [1756–1760 között]. 52 p. A/1–G/2. 4o. 19, 7×14, 2 cm. Fűzött. Jelenlegi őrzési helye: Mihályi (Győr-Sopron megye), Római katolikus Plébánia.”² Ugyanakkor tanulmányának zárásaként azt olvashatjuk, hogy „Az 1863-ban részleteiben publikált beledi kézirat azóta eltűnt. Valószínűleg az 1870-es években tűz áldozata lett. Szekfű Pál verses históriáját teljes egészében már csak az itt ismertetett nyomtatvány tartalmazza”.³ Az idézett zárómondat lábjegyzete szerint „A – kézirat – verses históriát eddig csak Fábián István említette,⁴ valamint Mihályi Ernő az említett művében,⁵ valószínűleg csak Fábiánt idézve. A nyomtatványt egyikük

1 PINTÉR Gábor, „Vadosfai újság”: *Egy ismeretlen soproni nyomtatvány a 18. század közepéről*, MKSz, 95(1979), 284–288.

2 *Uo.*, 288.

3 *Uo.*

4 FÁBIÁN István, *A vadosfai támadás: 1751-ben augusztus 20-kán*, Magyar Sion, 1(1863), 505–519.

5 MIHÁLYI Ernő, *A vadosfai templom története*, Pannonhalma, 1936.

sem ismeri. Vadosfa monográfusai, Payr Sándor⁶ és Laucsek Jónás,⁷ Szekfű Pál munkáját egyáltalán nem ismerik.”⁸

Sajnos nemcsak a fent említett egyháztörténészeknek, hanem az érdeklődő irodalomtörténészeknek, folkloristáknak sem lehetett módja a Pintér által ismertetett história tanulmányozására – jöllehet az 1751. augusztus 20-án lezajlott „vadosfai vérengzésről” szóló vers nyomtatásban is megjelent –, mert abból egy sort sem közölt, a mihályi plébánia irattárában pedig a Siess-nyomtatvány 2011-ben már nem volt fellelhető.⁹ A Pintér birtokában lévő kéziratredékről is csak annyi tudható, hogy „138 négy soros Gyöngyösi strófát tartalmaz; utolsó levelei erősen rongáltak”, illetve az, hogy a beledi plébánián őrzött kézirat 1863-ban közzétett 38 strófájának stílusa megegyezik a birtokában lévő kéziratéval, de azonos versszak nincs közöttük.¹⁰ Ez utóbbi kéziratból Fábíán István tanulmányában, a jegyzetek közt közölt néhány strófát, de néhol téves számozással, ugyanakkor még hat versszak tartalmi kivonatával kiegészítve.¹¹ Az, hogy ezek egyike sem egyezik meg a Pintér-féle kéziratredék szakaszaival, azért is elgondolkodtató, mert a vadosfai események verses krónikájából két változat is fennmaradt, s ezek mindegyike – helyesírási és stiláris különbségekkel – azonos a Fábíán István által közölt szövegrészekkel: vagyis a beledi példány alapján készültek.¹²

Mindkét változat Jáky Ferenc egykori osli plébánoshoz köthető. A Sopron megyei Osli plébániájának irattárában, a *Jegyzetek az osli plébániát illetőleg* címmel ellátott krónika után *Toldalékként* szerepel *Rábaközi Székfy Pálnak versezete az 1751^{ben} Sz. István király ünnepén végbemenet vadosfai véres támadásról*. A lejegyzés idejéről és körülményeiről Jáky annyit jegyzett fel, hogy „az általam 1845 óta tett följegyzéseket 1881^{ben} letisztázva ide írtam”. A vadosfai események verses krónikája 218 versszakos, de tizenhat strófából egy-egy sor, vagy a sorok egy része – nyilván az eredeti példány olvashatatlansága miatt – hiányzik. E részeket Jáky kipontozta.¹³

6 PAYR Sándor, *A vadosfai artikuláris egyházközség a Rábaközben*, Bp., 1910.

7 LAUCSEK Jónás, *A vadosfai artikuláris egyházközség és filiáinak története 1644–1896*, Kapuvár, 1902.

8 PINTÉR, *i. m.*, 288, 16. lábjegyzet.

9 A mihályi plébánia iratanyaga 2011 júliusában került a Győri Egyházmegyei Levéltárba. Az itt feldolgozott anyagból sem a nyomtatvány, sem arra, sem a vadosfai eseményekre utaló semmilyen dokumentum nem került elő.

10 PINTÉR, *i. m.*, 284.

11 FÁBIÁN, *i. m.*, 513–519.

12 Bár sajnos nem ismerhetjük Pintér kéziratot változatát, talán nem merész az a feltételezés, hogy az „eredeti” szöveg folklorizációja megindult a másolások révén.

13 A kézirat jelenleg a Győri Egyházmegyei Levéltárban található. GyEL. Plébániai és espereskerületi levéltárak. Osli plébánia iratai. Jáky-iratok.

A másik – birtokomban lévő – kézirat, címdalának bejegyzése szerint „Lemásoltatott azon példányról, mely a beledi plébániának levéltárában őriztetik. Jáky Ferencz osli lelkész által Osl. Aug. 20. 1851”. E füzetbe lejegyzett változat 183 versszaka „Az 1751dik évnök Auguszt hó 20 án az az dicsőséges Sz István apostoli magyar király ünnepe, az uj kápolnácska fölszenteltetésének meggátlására történt Vadosfai vérengző támadás leírása. Versebbe foglalta Szekfü Pál”. Jáky egyértelműen az esemény centenáriuma készíthette a másolatot, mivel a vadosfai eseményekben az osli hívek, illetve a templom kegyképe, a „Mosolygós Madonna” is szerepet játszott. Bár a plébániai krónikához csatolt toldalékhoz képest a füzetbe lejegyzett krónika csonka, hiánytalan és pontosabb szövege miatt a közlésnél ezt vesszük alapul, a 184. strófától kiegészítve a plébániai változattal. A két szöveg közötti eltéréseket lábjegyzetekben jelezzük.

*

Tekintetes nemes Sopron megyei Rábaközi distriktus beli helységben Vadosfán oly föltevésre indító pálmafának az az elkezdvén pápistaságnak kiseded kápolnája csodálatos győzedelmességéről, mely az ott levő lutheránosság hatalmas ellenkezése által letöretett és letapodtatni szándékoltatott, némely ajtatoskodó papistának mint ártatlan Ábelnek vére kiontásából megöntöztetvén, gyökere nevelkedvén már uj épülettel is nagyobbítván fényes magasságban fönn áll Vadosfán a fenneveztetett pálmafa az uj templom a vitezkedő római katolika, egy, apostoli anyaszentegyháznak gyarapítására siralmas történetből helyre állítottatott egy örömmel örökös emlékezetére mindnyájoknak alázatos engedelmes szolgálója Szekfü Pál a rábaközi sziget kertjéből az ő együgyü és alázatos verseiben különös egyreczélő történetekből öszszekötött bokkrétájának a kegyes olvasóknak ha unalmára nem lenne így kiadott kedveskedéséből.¹⁴

- 14 Az osli plébánián megőrzött változat bevezetője jól mutatja a szöveg romlását. E szerint: „A vadosfai támadás 1751^{ben} Elüljáró beszéd. Tekintetes nemes Sopron vármegyei rábaközi districtuális helységben Vadosfán fölpöröstre indult Pálmafának az aza küzdő pápistaságnak kiseded kápolnája csodálatos győzedelmességéről, mely az ott levő lutheránosságnak hatalma ellen készült általuk letöretetni és letiportatni szándékoztak, de némely ajtatos pápistának, mint ártatlan Ábelnek vére kiontásából megöntöztetvén, jó híre a jó növekedésnek fölséges királyi engedelemmel megerősítettvén, már új épülettel is nagyobbítván fényes magasságban fönnáll Vadosfán a zöld nevedett pálmája az új templom, a vitezkedő római katolikus egy apostoli anyaszentegyháznak gyarapításáért siralmas történetből helyre állítottatott, örömmel örökös emlékezetére helyre tétetett. Mindnyájoknak alázatos engedelmes szolgálója Szekfü Pál a Rábaközben szigedd kertjéből az ő együgyü és alázatos versében külön de egyre czélzó történetekből öszsze kötött bokkrétával a jó lelkü olvasóknak.” A továbbiakban az osli plébánia kéziratában olvasható variánsokat *dőlt betűvel* jelezzük a lábjegyzetekben.

Rövid tartalom

Mihályi t. cz lelkész Gróf János ur indítványára tekintetes Kissfaludy Balázs ur és neje Rátky Klára aszszonyság fundust adtak Vadosfán, hogy kis kápolna építtessék.

Négy szentek pártfogása alá volt helyezve u. m. bold. Szűz Mária, Sz István, Lojolai Sz. Ignác és nepomuki Sz. János tiszteletére. Fölszenteltetése 1751^d Auguszt 20^{dik} napjára lett szabva, de a lutheránosok nem csak ellenkeztek, hanem öltek is.

1.

Az ezer és hétszáz ötven egyedikben
Midőn Magyar ország pozsoni gyűlésben
Őszszegyülve vala csöndes békességben
Vadosfai helység volt ellenkezésben.¹⁵

2.

Itt vagyon¹⁶ Luthernek elrejtett hajléka
Itt gyülekezetnek¹⁷ titkos tartaléka
Magános tanácsnak barlangja és lakja
Itt Luther népségnek főnnálló oszlopja.¹⁸

3.

Mi történt e helyben, hallhatatlan dolog
Igaz keresztények gyomra is háborog
Pogányoknak vére¹⁹ soha úgy nem lobog
Mint Luther népségnek²⁰ dühössége forog.

4.

Minden dühösségnek az vala az oka
Hogy itt építtetett²¹ egy kisedd kápolna
Mihályi plébános volt nevelő atyja,
Hogy pápistaságnak legyen itt hajléka.

15 Az osli változatban: *ellenkezésbe*.

16 *volt*

17 *Gyülekezetöknek az Itt gyülekezetnek helyett.*

18 A sor csak ennyi: *Itt főnnálló oszlopja.*

19 *a vére*

20 *népének*

21 *épült*

5.

Az²² Luther vallásán rábaközi község
Őszszejött Vadosfán polgár és nemesség
Az²³ Kápolnácskáért lett ezen erősség
Ugyan irigy Luther hát²⁴ ez a dicsőség?

6.

Oh²⁵ pogány keresztény, ki Isten²⁶ hajlékát
Ellenezed s²⁷ megveted az ő kápolnáját
Reád várhadd²⁸ méltán Isten nagy haragját
Ha meg nem térsz hiven, elveted²⁹ munkáját.

7.

Eleit s utólját ez történt látásnak
Ki ki hogy tudhassa szerencse forgásnak³⁰
Folyását³¹ és végét buzgó népfutásnak
Megtanulod módját az Luther vallásnak.

8.

Gondolkodik egykor Mihályi plébános
Aki ő³² nevéről hivatik Gróf³³ János,
Építsünk kápolnát hely itten jó tágos
Megllett s³⁴ gondolatja nem vala hiányos.

9.

Segítségül nyerte Kisfaludy Balást
Föltett szándékának³⁵ adott kívánt szállást
Ott levő jószágán kezdik a munkálást
Isten³⁶ pedig mennyből megadta az áldást.

22 A

23 E

24 A hát szócska hiányzik.

25 Ah

26 Istennek a Ki Isten helyett

27 s hiányzik

28 várhatod

29 megvetett

30 forgását

31 kelését

32 jó

33 Garas

34 s hiányzik

35 jó szándéknak

36 Az Isten

10.

Ugy³⁷ van, hogy jó szándék Istentől vetetik
Azért az épület szaporán vitetik
Három négy nap mulva Kápolna látszatik³⁸
És Vadosfán készen fölmagasztaltatik.

11.

Midőn az épület István király napra
Elkészülve vala Istenimádásra
Őszsze jönnek itten lelki vígasságra
Katholikus népek ajtatosságára.³⁹

12.

Szili, Páli, Beledi Mihályi, Kereszturi
Proceszsziók érkezvén elől Kapoz Turi⁴⁰
Viszi a keresztet, papot nép⁴¹ kíséri
Es Istent szívéből áldja és dicséri.

13.

Remete Mihály is oltárbeli képpel
Osliból érkezik magalázott szívvel
Mégyen Vadosfára proceszszió s néppel
Istent magasztalni⁴² zengő szép énekkel.

14.

Vitetik szent Anyánk Mária szűz képe
Láttatik mindenütt az ő ékessége
Körös körül fogta⁴³ énekek zengése
Ahitatos népnek⁴⁴ szép ősze jövése.

15.

Lobognak a zászlók énekszó nyujtatik
Mégyen proceszszio, dobszó is hallatszik⁴⁵
Nem gondolta senki hogy ma megbántatik
Vadosfán kápolna itt meg nem nyittatik.

37 *Mert az Ugy helyett*

38 *láttatik*

39 *hivatottságra*

40 *Kapos György*

41 *a sok nép*

42 *Szent magasztali*

43 *fogták*

44 *Ajtatos sok népnek*

45 *síp, dobszó hallatik.*

16.⁴⁶

Más ellenkezésben oka nem lehetett
Nem is kívánt senki,⁴⁷ csak ez épületet
Szentelnék, végeznék Isten tiszteletit
És így ki ki nyerne lelkének életet.⁴⁸

17.

Szent volt ez gondolat Vadosfa helyében
Ahol Luther népnek gyülekezetében
Eddig nem virágzott senkinek éltében
Sem hit, sem szeretet nem volt ő kedvében.

18.

Most tétetett ide Isten kápolnája
Rábaközi vízben úszkáló bárkája
Most szállott s virágzott⁴⁹ Vadosfának ága
Most csalárd ördögnek kezd mulni fulánkja.

19.

Szerencsés ezen hely ahol Krisztus teste
Itten⁵⁰ van s mutatik egyszersmint szent vére
Ki igazán veszi van itt megnyert bére
És bünös⁵¹ lelkének örök üdvössége.

20.

Krisztus az papokat maga elrendelte
Mehagyván őnekik s⁵² ugy emlékeztette
Hogy amint vacsorán Krisztus maga tette
Ugy kiki kövesse, megsem is vetette.

46 Az osli változatban a 16. versszak így hangzik:

*Az volt gondolat és remény táplálta
Pápista népséget buzgó szív biztatja
Hogy a miháli pap benediktálhatna
Egyre kápolnában miséjét mondhatja.*

47 senki helyett széket

48 Az osli változatban e versszak a 17. Innentől eggyel eltolódnak a versszakok!

49 *Most zöld és virágzik*

50 *Kézen*

51 *bizonyos*

52 Az s hiányzik

21.

Krisztus maga mondá⁵³ utolsó vacsorán
Ez itt az én testem, jelen van hát nyilván⁵⁴
Pap és ilykép mondja Krisztus parancsolván⁵⁵
Itt van tehát Krisztus nem lehet más formán.

22.

Valaki ezekben kíván kevélykedni⁵⁶
Krisztus szavaiban mer hitetlenkedni⁵⁷
Luthert és Kálvinust szokta ez követni⁵⁸
Hamis vallására fog ő vetemedni.

23.

Az papok szavait aki megtorkolja⁵⁹
Fölfuvalkodásból mint semmit csúfolja
Áron főpap rendet az épen nem vallja
Isten rendelésit megveti s mocskolja.

24.

A teremtés könyve azt írja és tartja
Hogy Melkizedek⁶⁰ volt Istennek főpapja
Papok voltak tehát, Isten rendelt rajja⁶¹
Pap sem lehet ha nincs tőle hivatalja.

25.

Élj azért Vadosfa lelki vigasságban
Mert Krisztus itt lészen ez uj Kápolnában
Jöj Luther ne maradj tovább ily vakságban
Kisded kis Kápolna⁶² vezet igazságban.

26.

De bezzeg változás esett ma Vadosfán
A szeretet helyett irigység lángolván
E kisded kápolnát igen ostromolván⁶³
A fészület képet nagyon káromolván.⁶⁴

53 *mondta*

54 *Ez az én testem van jelen tehát nyilván*

55 *Pap ilyképen mondja: Jezus parancsolván*

56 *kétkelkedni*

57 *Krisztus szavain mer még kétkelkedni*

58 *Luther és Kálvinus szokta ezt követni*

59 *meg turhatja*

60 *Melkizedek*

61 *rája*

62 *A kisded kápolna*

63 *káromolván*

64 *megmocskolván*

27.

Egy farádi ember kápolnának mondván
Várjon úgy is⁶⁵ menykő megüti Vadosfán
De az ebugatás mennybe be nem jutván
Kápolna Vadosfán maradt becsült árán.

28.

Azonban csillámlik Vadosfán a népség
Őszszegyült nagy számban az Luther nemzetség
Fegyveres személylyel mint való ellenség
Láttatik, nem tudván mért lesz ily dühösség?

29.

Vadosfa láttatik szekerekkel körül
Senki békességgel sem kívül sem belül
Nem járhat itt ember levél s passzus nélkül⁶⁶
Senki meg nem mondja: mi leszen ezekből?

30.

Az utcza durunggal meg vagyon jól tömve
Határ számra látszik hogy van őszsze döntve⁶⁷
Pemetek is vannak készítve és kötve
Aki ezt meglátta, kezit csapta őszsze.

31.

Kurrenst bocsátottak titkos tanácsosokból [!]⁶⁸
Hogy kézben valóval jöjjen ki házából
A ki részesülni nem kíván átkából
Predikátorjának szentenciájából.

32.

Eljövén hajnalban csákány, balta puska
Soknak az oldalán villog az ő kardja
Titkosan Luther nép igen őszsze fujja⁶⁹
Mintha Törököktől vivatnék Vadosfa.

65 *Hogy azt úgy is*

66 *Nem járhat levél s passus nélkül*

67 *tömve*

68 *Kurrens bocsátatik titkos tanácsokból*

69 *futa*

[33.]

34.⁷⁰

Tömve van emberrel, férfi asszony néppel
Asszony keze nehezedik sokféle peméttel⁷¹
Férfi karja⁷² erős különös fegyverrel
Még gyermek is készül apró kövecsekkel.

35.

Ez Vadosfa helység⁷³ ma várnak tétetik
Szekérből bátyája ganéjjal rakatik
Fölfegyverkezett nép azon álléttatik⁷⁴
Őrzik, lesik, de mit? soha nem tudatik.

36.

Szobában lappangó belső tanácskozás
Az végzi s rendeli úgy legyen vigyázás
Hogy külső utakon lóháton az állás
Legyen és tartassék ebeli strázsálás.

37.

Már proceszsziozás nép eljön határjára
Vadosfa helységnek zöldes pázsitjára
Érkezik s egyedül olvasó karjára
Függesztvén⁷⁵ láttatik, nem kard oldalára.

38.

Érkezik a várból három lovas ember
Kezében⁷⁶ oldalán villog kivont fegyver
Kiáltják és mondják: hallgasson a mester
Térjen vissza pap s nép másként ma verést nyer.⁷⁷

39.

Articularis hely vadosfai helység
Nem kell oda, mondván, anynyiféle szentség
Elmaradhat innét kápolnás tisztesség
Megalégszünk egygyel, úgy is lesz üdvösség.

70 Mivel a kéziratban nem szerepel a 33. versszak, innen a számozás megegyezik mindkét változatban.

71 „Tömve van az utca emberrel, fi 's asszony
Férfi s asszony teste sokféle peméttel”

72 keze

73 A vadosfai helység

74 állíttatik

75 Függesztve

76 Kezökben

77 Térjen vissza a nép máskint vereség nyer.

40.

Nem szükség Istennek más háza⁷⁸ itt lenni
Kisfaludy Balázs fundusára menni
Nem hagyjuk, a papot egyet is bemenni
Mert nem lehet itten kápolnát szentelni.

41.

Jobb lett volna inkább istállót csinálni
Mint itt kápolnának helyet aszszignálni⁷⁹
Ennek el kell mulni, nem lehet itt állni
Ha másképen nem lesz előbb meg kell halni.

42.

A pápistaságnak nem volt nem is lehet
Sem helye sem fészke ide nem férkezhet⁸⁰
Sem papja sem képe ide be nem léphet
Mária képének itt nem könyöröghet.

43.

Kisfaludy Balázs olvasót mutatott,
Nekünk fegyverünk nincs,⁸¹ minden nép kiáltott
Mi csak oda megyünk, ahol fundust adott
Kisfaludy Balázs kápolnát állított.

44.

Oh balgatag⁸² ember Luthernek népsége
Hát Isten házának te vagy ellensége
Vizsgálnád meg előbb mit tesz mestersége⁸³
Vakmerőségednek⁸⁴ mérges irigysége.

45.

Vétett e nemes ur Kisfaludy Balázs
Hogy fundusát adta? légyen égi szállás
Hiszen szabad vele nem lehet per állás⁸⁵
Muljék innét tehát abeli strázsálás.

78 A kézirat eredeti lábjegyzete: házának

79 *elfoglalni*

80 *Sehol sincsen fészke ide nem férhetett*

81 *nincsen*

82 *boldogtalan*

83 *Vizsgálná meg előbb mit tett mestersége*

84 *Vakmerőségének*

85 *pörállás*

46.

Vétett e plébános vagy gondolatjában⁸⁶
Midőn helyet nyerne⁸⁷ Luther Vadosfában
Hogy itt kápolnácskát megnyert fundusában
Építvén bemenne az Isten házába?

47.

Vétett e öszszegyült pápisták serege
Hogy ötet strázsálja Luther nemzetsége
István, magyar király, dicsőséges képe
Kivettessék innét, ne legyen itt helye?

48.

Semmikép a népség nem viheti⁸⁸ véghez
Hogy mehessen bátran kápolna fejéhez
Gondolkodik azért mi dolog legyen ez?
Kisfaludi Balázs indul belső néphez.⁸⁹

49.

Meg akarván tudni mért ellenkezéssel
Vár a lutherános nép fölfegyverkezéssel⁹⁰
Indul falu felé jó szívvvel lélekkel
Kérdezi mit akarsz⁹¹ ezen dühösséggel?

50.

Bemegyén Radóhoz, kérdi mi dolog ez?
Niczky Lázár mondja, bolond nem okos ez,⁹²
Népének dekretum tilalma itt nem lesz
Szabad a kápolna, így tartja az eszes.⁹³

51.

Szóllós⁹⁴ és Dugovics vármegyéből bírák
Áhítatosságot⁹⁵ ezek is akarák
Végezni, eljövén mint igaz pápisták
De többivel együtt e dolgot csodálják.

86 *gondolatában*

87 *nyere*

88 *vihette*

89 *bel műhez*

90 *fegyverkezéssel*

91 *akar*

92 *balgatag nem ok ez*

93 *„Nem látszik decreum tilalma, itt nem lesz
Szabad a kápolna azt tartja az azex”*

94 *Szóllósy*

95 *Ajtatosságot*

52.

Intik prédikátort, ezen ellenséget;
Nem szabad rontani tartott békességet
Ne tegyék s letegyék Luther szelességet⁹⁶
Mebánják ha rontják pápista népséget.

53.

Szép szó után biró törvényes intését
Nyujtja és megmondja hogy ellenkedését
Prédikátor hagyja, nép fegyverkezését,⁹⁷
Intse és elrontsa ezen vezérlését.

54.

Megmondja a biró a Luther tanácsnak
Nem tesznek akadályt sem fegyvert nem rátnak⁹⁸
Páplisták egyedül Kápolnához látnak
Adjanak menetelt szabad fundusának.

55.

Ne féltsék, nem bántják sem ludat sem tyukot
Nem huzzák, elhigyjék, eltiltott⁹⁹ harangot,
Nem kívánja senki ekklésiás házat¹⁰⁰
Fogadja a biró, nem ad senki okot.¹⁰¹

56.

Tegyék le botjokat, fegyveres kezeket¹⁰²
Békével legyenek, nézzék a¹⁰³ népeket
Ha valaki teszen ellenkezéseket¹⁰⁴
Akkoron tehetnek fegyverkezéseket.

96 A második és harmadik sor felcserélve szerepel

97 *Prédikátor hogy a nép fegyverkezését*

98 *fognak*

99 *a tiltott*

100 *házát*

101 *okát*

102 *kezőket*

103 *e*

104 *Ha valaki teszen ebben közösséget*

57.

A sok¹⁰⁵ tanács közben az több processiók
Elunván a várast, mivel stázsát állók¹⁰⁶
Ellenkeznek vala,¹⁰⁷ vannak konfuziók
Viszsa térvén, mondják, ne legyünk bolondjok.¹⁰⁸

58.

Csöndes békességben midőn haza mennek
Mégis Luther népnek kedvibe nem férnek
Csúfolják és mondják farkas forma népnek
Mert az ármádiának¹⁰⁹ több csuf nevet ejtnek.

59.

Egyedül marada az Mihályi népség
Fák alatt leülvén, várják lesz békesség
Urak majd elvégzik, meglesz a csöndesség
Ingyen sem gondolták lenne ma¹¹⁰ vereség.

60.

Rátki Klára aszszonyt mihályi plébános¹¹¹
Küldi ura után, tudná meg mi kázus?¹¹²
Miben legyenek már, mert az idő elcsusz¹¹³
Bemenést ne bánják, mert másé a fundus.

61.

Tíz pemetes aszszony elállják¹¹⁴ az utját
De némely ismerő e¹¹⁵ fundus aszszonyát
Mondván be ereszsük valamint az urát,
Dörmögnek azt mondván: üssük meg a hátát.

105 csak

106 *Nép unván a várast mivel a strázséros*

107 *Népek ellenkeznek*

108 *Visszatérnek mondván, ne legyünk bolondjok*

109 *ármádának*

110 *már*

111 *plebanust*

112 *Beküldik tudná meg, mi lenne a casus?*

113 *eljár*

114 *elállták*

115 *a*

62.

Mert ezen aszszonyság Kisfaludi¹¹⁶ urral
Házás társak¹¹⁷ levén voltak egy szándékkal
Kápolna fundusát ők adták és pappal
Együtt segéllették pénzzel és téglával.¹¹⁸

63.

Isten munkája volt hogy a Luther néptől
Rátki¹¹⁹ Klára aszszony ment lett az ütéstől
Mert mihelyt belépett már is forgó széltől
Verő szándék terjed aszszonyok mérgétől.

64.

Indul vakmerőség, mert látja a népség
Hogy nem szól a Fábri sem többi¹²⁰ nemesség
Nem inti a népet azért ily¹²¹ merészség
Indulhat és mehet kikoholt dühösség.¹²²

65.

A szolgabíráknak nem használt intésök
Sem földes uraknak bölcs elmélkedők
Itt nem segíthetett senki vezérkésők
Sem több pápistáknak szépséges kérésök.¹²³

66.

Hanem Stettner, Ostfi¹²⁴ titkos kamarában
Treszkányi János is Fábrinak házában
Elrejtve valának csöndes hallgatásban
Törvényes ítéstről suttognak szobában.

116 *Kisfaludy*

117 *társa*

118 *Kápolna fundusát pénzzel és téglával*
Segítik egyaránt a többi munkával.

119 *Rátky*

120 *Tőle*

121 *áll*

122 *Indulhat mehet ki halotti dühösség.*

123 *A szolgabíráknak nem használt intésök*
Ebbe több pápista szépséges kérésök
Se földes uraknak bölcs elmélkedésök
Itt nem segíthetett senki beszédök.

124 *Ostffy*

67.

Ez admonicióról¹²⁵ amig okoskodnak
Mit tegyenek tovább midőn gondolkodnak
Egy itt, más ott, sétál és ugy vizsgálódnak
Alattomban népet várnak s szaporodnak.¹²⁶

68.

Radó László kimegy tábort szemlégetni
Plebánosnak¹²⁷ így szól; s mellét kezdi verni
Hogysen pápistaság behagyassék menni
Ördög ötet vigye, készebb [!] halált szenvedni.

69.

Nagy Mihály is kezdi a népet biztatni
Király levelével fölbátorítani
Adatott szabadság nekik ellent állni
Az tett épületet bátran el is hányni.

70.

Ellenkezik már künn¹²⁸ Radó László fia
István az ő neve, népét káromolta¹²⁹
Mondja pápistáknak egy öltre állana¹³⁰
Atyja jószága ez, menjenek el róla.

71.

Suttogó tanácsnak senkisémet vehette
Sem szavát sem kedvit senki nem érhetette
Kápolnának kövit nép fejtegethette¹³¹
Feszületet másik fejszérével verte.

72.

Lakik Vadosfában kolduló Takács Pál
Ez maga pénzéből, a mely feszület áll
Csináltatta itten és ezért a háznál¹³²
Anynyira hurczolják,¹³³ hogy haja földre száll.

125 A kézirat eredeti lábjegyzete: Törvényes megintés.

126 szaporítanak

127 Plebánusnak

128 már kint helyett másutt

129 káromolja

130 Mondja pápistáknak: egy ott ne állana

131 fejtegette

132 Csináltatta itten azért a háznál

133 hurczolták

73.

Nem állhat már Luther, a szekeres sánczból
Ugrálnak mint balhák ümög s gatyá¹³⁴ ránczból
A durungos nemzet omlik ki a várból
Nyugovó pápistát verik gorombául.

74.

Üres kézzel levén egész pápistaság
Futásra indulván mivel lutheránusság [!]¹³⁵
Durunggal kergeti, nincs nála barátság
Szép szó sem fog rajta merő tiránosság.

75.

Radó István vala itt a korifeus¹³⁶
Csornai asztalost veri s mondja menj fuss¹³⁷
Adta teremtette minden katolikus
Bot keziben legyen, h' igaz lutheránus.

76.

Itt talált remete Mihály frater lenni
Vasvillával kezdik őtet leszegezni
Azt kiáltják neki,¹³⁸ misét te mondani
Akartál ugy jöttél azért meg fogsz halni.

77.

Nyaka vasvillával földre szegeztetik
Kovács Pálné által szakálla tépetik
Hasára leülvén megpemetültetik¹³⁹
Szeme szája bajsza sárral tömöttetik.

78.

Egy a többi közül papot az öléssel
Fenyegétvén nagyon durungos kezével
Kiáltja a népnek csak a pap békével
El ne menne, ütnék egy szívvel lélekkel.

134 *ing és gatyá*

135 *lutheránusság*

136 *Eredeti lábjegyzet: főczinkos*

137 *Radó István volt itt egész korifakus*

Csornán asztalosnak azt mondja menj és fuss

138 *Azt kiáltja kiki:*

139 *sárral tömöttetik*

79.

Kergettetik itten mihályi plébános
Kiáltják: a czombból kimetszetik a hus
Midőn ezt így hallja némely katolikus
Papot sietteti s biztatja hogy fuss fuss.

80.

Egy aszszonyszemély is özsze csapta kezét
Bárcsak pap fejébe kötné fejkötőjét
Tudná bizonyosan soha ő miséjét
Nem mondhatná többé,¹⁴⁰ ördög vinné lelkét.

81.

Nyargalva is jönnek a sánczból lovakkal
Miholics¹⁴¹ ezek közt a Barbély Sándorral
Akit elmulattak kézbeli durunggal
Verni a gyalogok, kergetik kardokkal.¹⁴²

82.

Pemetes aszszonyok lustos pemetekkel
Mint uj¹⁴³ sereg jön ki az ő rút nyelvökkel
Káromló szív ölte¹⁴⁴ ocsmány beszédekkel
Kiáltanak, járkálnak vándorló elmékkal.

83.

Szarka Éva itten van bátrabb szólással
Máriát kurvázza rút káromkodással
No hozzátok ide majd veszső virgással
megadjuk mert vagyunk telve boszusággal.

84.

És¹⁴⁵ Mária képét utban hogy találták
Lánczos teremtette képe! kiáltották¹⁴⁶
Segéljéd ha lehet, szaladnak pápisták
Máriás pápisták képedet itt hagyták.¹⁴⁷

140 *többet*

141 *Mihály is*

142 *szitokkal*

143 *egy*

144 *sívító*

145 *Egy*

146 *kiabálják*

147 *Képedet itt hagyták máriás pápisták.*

85.

Elébbi Lutherek sceptrumát letörték
Fejéről a haját mocskosan le tépték
Minden embert itten széjjel elkergették¹⁴⁸
Valakik Máriát tisztelték s becsülték.

86.

A sok átok szitok omlik mint jégeső
Minden Luther mondja akár külső belső
Nagy volt a dühösség sok durunggal leső
Az volt nevezetes aki volt az első.¹⁴⁹

87.

Dühösség eszköze magadá Rostának
Vérével festették pázsitját határnak
Lelkét kiütötték s küldik¹⁵⁰ más világnak
Hogy póstája legyen szent István királynak.

88.

Csúfképen azt mondták: mái István napján
Hogy kápolna legyen ez helyen Vadosfán
Nem hagyták szentelni kápolnát ma korán
Rosta megmondhatja mi történt föld hátán.

89.

Ebbeli kevély szó avégre mondatott¹⁵¹
Mivel Luther néptől ily formán tartatott¹⁵²
Hogy mennyei szentek az ily állapotot
Nem tudják e földön ki mit tett s indított.

90.

Oh értetlen Luther! nagy a vakmerőség
nem tudod hogy ország s királyi fényesség
István királyé volt koronás ékesség
Még sem tudná itten volt e ma dühösség?¹⁵³

148 *Minden ember itten széjjel kergettetik*

149 *Volt nevezetes, aki itt volt első.*

150 *küldék*

151 *mondaték*

152 *tartaték*

153 *Oh értetlen Luther ily vak merészsége*

Nem tudod hogy ország s királyi fényesség

István király vala koronás ékesség

Még sem tudná itten volt ma nagy dühösség.

91.

Szent István jól tudja, hogy ma kápolnáját
Luther nép bántotta benn levő oltárát
Holta után leszen gondja mi fölöttünk
Szent Job is azt mondja: szentekhez mi térjünk.¹⁵⁴

99.

Már Rosta meghala mégis merészsége
Nem szünik Luthernek mérges dühössége¹⁵⁵
Kiáltják Lutherek ha van szivessége
Egy szivvel lélekkel foljon vitézsége.

100.

Nincsen ma kegyelem akárki legyen az
Ha üres kézzel van nem lutherános [!]¹⁵⁶ igaz,
Kiki azt kiáltja nem nemes hanem gaz
Aki pápistát ma itten meg nem kinoz.¹⁵⁷

101.

Itt¹⁵⁸ áll Kapuvárról az Erdő ispánné
Gondolták¹⁵⁹ Lutherek ez leszen Rátkyné
Verjük agyon, mondják ez egész¹⁶⁰ püspökné
Durung alá veszik, kezdik egyengetni.

102.

Aubégat ez aszszony nem tudván magyarul
Midön veregetik kinozzák oly rutul
Kiáltja egyike, ereszd el durungról
Nem a Rátkyné az, ne muljék világról.

103.

Köszönje Rátkyné mostan ennek éltét
Hogy elkerülhette botunk sulyos végét
Tanulja meg máskor, fogja meg¹⁶¹ beszédét
Ne háborgassa már mihályi megyéjét.¹⁶²

154 A második és harmadik sor felcserélve.

155 *Nem szünék Luthernek mérgeessége dühössége*

156 *lutheran*

157 *Aki pápistát ma itten nem kinoz.*

158 *Ott*

159 *Gondolják*

160 *egyik*

161 *be*

162 *jobbágyit*

104.

Ezen¹⁶³ beszéd közben jut egynek eszébe¹⁶⁴
Jó volna Bőcskeit megverni bőrében
Keressük föl őtet üssük agyba fejbe¹⁶⁵
Nem parancsol többet aszszonya képében.

105.

Utba érik, tehát megis durungolják
Bőcskei Jánosnak hátát marczangolják
Bokor alá bujván, dolmányát találják
Ólom gombjait rajt veréssel lapítják.

106.

Gyilkosok kezéből életét hogy menti
De sulyos fájdalmat hosszasan szenved
Élet s halál közben borbély emelgeti
Nagy sokára őtet megis könnyebbíti.

107.

Sok ártatlan népek ártatlan szenvednek
Zabolátlan férgek továbbá dühödnek
Gyümölcsöt kalácsot szanaszét elhintnek¹⁶⁶
Valamit¹⁶⁷ árultak, bitagnak eresztnek.

108.

Idegen szekerek bucsura mit hoztak
Elhányták szekérről sok kárt így okoztak
Mindent amit láttak fenékkal forgattak
Senki intésének fejet nem hajtottak.

109.

Dühös szándékukat hogy jobban elrejtsek
Ruhát cseréltek hogy egy se ismertessék
Futó pápistákat lábukról ejthessék
Ily ordót¹⁶⁸ bocsátnak, rend is úgy tétessék.

163 *Azon*

164 *eszében*

165 *agyban fejben*

166 *elhánynak*

167 *Mit*

168 *Eredeti jegyzet: rendszabályt*

110.

Hogy mezőn legelő marha behajtassék¹⁶⁹
A futás helyére által bocsátassék
Igy futó pápista akadályoztassék
Szaporábban érvén, nyakon ragadtassék.

111.

Akadályt is tesznek ártatlan futásban
Többen estek mingyárt marha szaladásban
Tele volt az erdő a sok sivoltásban
Aszszony, leány, gyermek a sok ájulásban.

112.

Az egész zöld erdő siránkozik vala
Egyik a másikat látja a nagy porba
Bele keveredve,¹⁷⁰ feje teste rontva
Nem tudják közülök ki él? ki van halva?

113.

Templomra kolduló mint vad kergettetik
Ezen Luther néptől úgy el verettetik
Élete fonala csak hamar metszetik¹⁷¹
Csorna városában föld alá tétetik.¹⁷²

114.

Szücs Jánost társától anynyira csóválták
A bőrét testéről majd már le nem húztak
Ebbéli fájdalmak őtet el nem hagyták
Rövid idő mulva lelkét kiadták.¹⁷³

115.

Többeknek neveit elő nem számlálom
Ebből is kitetszik: vala nagy siralom
Öregnek ifjunak tagbeli fájdalom
A borbély mesternek elég aggodalom.

116.

Anynyira terjedett már ezen dühösség
Töröknél, Tatárnál gonosz'bb Luther népség
Nem könyörült senkin nem volt kereszténység
Ugy viselte magát mint pogány ellenség.

169 *bocsáttassék*
170 *Beléje heverve*
171 *metszették*
172 *téteték*
173 *kiadták*

117.

Szőllős¹⁷⁴ és Dugovics Vármegye birái
Látván kívül belül hogy Luther társai
Ellenkeznek, intik: már többnek okai
Ne legyenek ilyes üldözés szolgálói.

118.

Kénytelenek levén, lóra így kapkodnak
Hogy durungos népek szélylyel elállanak¹⁷⁵
Visszaverik őket és durungosoknak
Kiáltják továbbá hogy már ne fussanak.

119.

Kisfaludi urat itt már bottal verni
Kivánságuk vala vele ellenkezni
Birák elverik, így nem is illik tenni,
A több dolgokért is fogtok búkat nyerni.

120.

Isten akit akar s kíván segíteni
Ellenség markában hagyni vagy ejteni
Mikor nem gondolja, szokta elküldeni
Áldását verését adni s terjeszteni.

121.

Kissfaludi urat Isten szabadítá
A durungok közül mentesen ki hozá
Szerencsésen Isten Mihályiba hozá
A letépett népet magával elhozá.

122.

Mert midőn az urat a népség még élve
Látja az erdőben a ki volt szélledve
Kijönnek mindnyájan ámbár sirva félve
De biztatik¹⁷⁶ kiki ne legyen rettegve.

123.

Mindnyájan ezután vigasztalást vesznek¹⁷⁷
Minthogy Luther népe már vissza sietnek
Kijönnek erdőből Mihályiba mennek
Itt való templomba mindnyájan érkeznek.

174 Szöllősy

175 széllel el álljanak

176 Biztattatik

177 Mindnyájan azután jól lecsöndesednek.

124.

Agyonvert Rostának teste emeltetik
A pápisták által szekérre tetetik
Kissfaludi helyben házhoz vitetik¹⁷⁸
Azután pediglen szomorún temetik.¹⁷⁹

125.

Szerencsés e halál, ki tiszta szívével
Mai harczolásban hit ellenségeivel
Hitét bizonyítá kiontott vérével
Mondja kiki neki: nyugodjék békével!

126.

Eljövén verett nép mihályi templomba
Bemégyen hálát ad az Isten házában
Plébános is mondja Isten áldásában
Részesüljön ki ki aki volt futásban.

127.

Ámbár kápolnácskát ma nem szentelhattünk
Elkezdett munkánkban elő nem mehettünk
Csak Istenben bizzunk, megerősítettünk
És¹⁸⁰ üldöztetésért koronát nyerhetünk.

128.

E kápolna vala négy szentnek ajánlva
Tudom hogy lészen is tőlök oltalmazva
E kisdud épület áldva s megjobbítva¹⁸¹
Isten meg is áldja, föl lesz magasztalva.

129.

Mária szent-neve fogja állítani,¹⁸²
István magyar király érette harczolni,
Szent Ignác Lojola Luthert letapodni,
Nepomuk szent János becsületre hozni.

130.

Ajánljuk Istennek minden lépésünket
E napon szenvedett mi üldözésünket
Áldjuk s magasztaljuk a mi Istenünket
Bizonyosan nyerjük mi üdvösségünket.

178 *Kissfaludy urnak házához vitetik*

179 *gyászszal eltemetik*

180 *Ez*

181 *nagyobbítva*

182 *fömlállítani*

131.

Így vigasztaltatott szomorított népség¹⁸³
Könnyebb szenvedésre lépett nyert¹⁸⁴ vereség
Borbélyok hivattak szükség a mesterség
Ehez pedig járul eltűrő békesség.

132.

E véletlen kázus¹⁸⁵ röpült ide s tova
Hir méne mingyárust vármegye házába
Festetics Pál helyett Viceispányságba
Kramarics László volt itt substituálva¹⁸⁶

133.

Festetics Pál uram küldve volt Posonba
Ország gyűlésére ablegatióra¹⁸⁷
Míg onnét megjönne vitetnék rabságba
Amely Luther népe vala a csatában.

134.

Küldetik szaporán vármegye hadnagya
Kajdacs István is mingyárt parancsolja
Fogjátok ezeket keményen meghagyja
Hogy katona társak majd jönnek, kimondja.¹⁸⁸

135.

Mihályi, Kissfalud s többféle helyeket
Elfutják katonák, fogdossák népeket
Luthernek aklából tölték tömlőczöket
Amint érdemlették, szenvedjék ezeket.

136.

Kiss Imre strázsát áll Kovácsics¹⁸⁹ Jánossal
Zsebeházi falun fegyverben állással
Azt vélik hogy őket, akik lovaglással
Eleikbe mennek, fogják hurczolással.

183 *Igy vigasztalódott szavain a népség*

184 *mert*

185 *Eredeti jegyzet: eset*

186 *Eredeti jegyzet: helyettesítve*

187 *Eredeti jegyzet: követségre*

188 *Hogy katona tarsa mindjárt parancsola.*

189 *Kovács*

137.

Katonáknak vélték, veresben valának,
Nevezik vármegye haramijának
Im jönnek, megfognak, visznek Kapuvárnak
Vigyázzunk ne adjuk¹⁹⁰ magunkat fogságnak.

138.

Kiss Imre azt vallá: atyám is szenvedett
Az ekklesiáért három esztendőket
Tömlöczben itt töltöm én is életemet
Nem mentem, kész vagyok szenvedni ezeket.

139.

Eget, földet s holdat rút nyelvvel mocskolják
Püspököt vármegyét nagyon rágalmazták
Mivégre fogdozzák az ekklesiának¹⁹¹
Emberit hív népét az Luther Mártonnak.

140.

A veresben levők utazók valának
Sopronból Pápára haza utazának
Ezeket is szidván hogy megcsalatának
Egyebet nem tettek, csak káromkodának.

141.

Ebből is kitetszik Luther dühössége
Hogy nem szünhetik meg morgó¹⁹² nyelvessége
Vadosfán kívül is vagyon merészsége
A gonosz embernek nincsen békessége.

142.

A nemes vármegye indul már dolgában
Mert a durugosok öszsze fogva zárban
De nem vadosfai hanem Kapuvárban
A káromkodók is voltak markában.

143.

Rendeltetik s jönnek kriminális székre
Nemes citáltatik¹⁹³ a törvényes helyre
Paraszt vason áll¹⁹⁴ s szól, kérdeztetik erre
Minémű eszközzel jelent meg verésre.

190 *hagyjuk*

191 *Az Ekkleziának mivégre fogdozzák*

192 *maga*

193 *citáltassék*

194 *ül*

144.

Kisült világosan miképen eredett
Vadosfán ezen harc és honnan kilépett
Ezen tumultusra¹⁹⁵ mit tanács elvégzett
Azért törvényszéktől szentenciát is vett.

145.

Négy és három hétig ezen vizsgálása
Luther nemzetségnek meglett tumultusa¹⁹⁶
Visgáltatott bölcsen kinek kinek sorra¹⁹⁷
Hogy igaz mértékkel legyen az ő sorsa.¹⁹⁸

146.

E törvénykezésnek folyamata alatt
Poson, Bécs városba, postájok fölszaladt
Fölséges királytól hoznak mandatumot
Mely is törvényszéknek beprezentáltatott.

147.

Fölséges Asszonytól¹⁹⁹ mandatum²⁰⁰ vétetik
Törvényes ítélet mihelyt megtétetik
Fölküldessék mingyárt s fönn is megnézetik
E kemény történet megmértékeltessék.²⁰¹

148.

Ezen munka alatt nem szünt Luther tanács
Prédikátor Fábri, magyarul ez Kovács;
Fujtatóját nyomta, mondotta jó²⁰² Takács
Meggzövi fonalát, étket is hoz Szakács.

195 Eredeti jegyzet: zavar

196 *tanultása*

197 *sorsa*

198 *jussa*

199 Eredeti jegyzet: Mária Terézia.

200 Eredeti jegyzet: nyílt parancs

201 *Mely is törvényszéknek beparancsoltatik*

Fölséges Asszonytol mandatum vétetik

Törvényes ítélet mihelyt megtétetik

Fölküldetik mindjárt fönn is megnézetik

E kemény történet meg mértékeltetik.

202 *jön*

149.

Ezen vers értelmét megmondja a levél
Mely titkosan jött el kenyér rab étellel
Ez a porkolábtól csodálatos észszel²⁰³
Elfogatott várban titkos mesterséggel.

150.

Ezen levél tárgya hogy raboskodó nép
Ne féljen s ne tartson ami ellenek lép²⁰⁴
Más nemzet eloltja és leszen békesség
Fegyver által jövend nekik segítség.

151.

Tömlöczözés alatt leszen étel ital
Traktáltatni fognak teljes kontentummal²⁰⁵
Meg is ruháztatnak fehér s más ruhával
Erősek legyenek hitők²⁰⁶ vallásával.

152.

Prédikátor Fábri mesterséges ember
Kovács szakács takács esze sok részre ver
Nem gondolja azt meg, ambár nincsen fegyver
Oldalán de mégis ő a titkos ember.

153.

Levélnek ténórja²⁰⁷ tett nagy gondolatot
Fölküldetett mingyárt valamint iratott
Az egész processus Udvarnak adatott
Visgálatnék ott meg, amint meghagyatott.

154.

Levél conceptusa tett nagy suspiciót²⁰⁸
Mire célzott Fábri? hogy²⁰⁹ inquiziciót²¹⁰
Azontul törvényszék és az Citációt²¹¹
Fabri ellen tegyen ki, admoniciót²¹²

203 *csodálatossággal*

204 *ég*

205 téves jegyzet – „szövege” – került ide, mivel az a második csillaghoz tartozik!

206 *lélek*

207 Eredeti jegyzet: szövege

208 Eredeti jegyzet: gyanut

209 *nagy*

210 Eredeti jegyzet: vizsga

211 Eredeti jegyzet: idézés

212 Eredeti jegyzet: megintés

155.

Ez uj mandátumra²¹³ predikátor Fábri
Törvényes intésre kellett jelenni
Kereszturi várban magát statuálni²¹⁴
Azután pediglen áristomban lenni.

156.

Kijött az azonban hogy levél velejét
Fábri koholta ki, aki ez rab névét
Biztatta ne féljen,²¹⁵ de küldött levelét
Nem ő subszcribálta, nem írta rá nevét.

157.

Nemes Horvát Ádám²¹⁶ pennája fölírtá
Amint a Konventben Fábritól hallotta
Azért a törvényszék amint tapasztalta
Ugy ezen két személyt meg áristáltatta.

158.

A törvényes széktől meg tett szentencia
Királyhoz küldetik, hogy rezolutio²¹⁷
Jönne ezekre is mert predikáció²¹⁸
Gonosz volt ezeknél, lutherános tanító.²¹⁹

159.

A fölséges Udvar csodálja a dolgot
Látván hogy Luther nép tett nagy gonoszságot
Adhatna reájok kemény igazságot
De kegyelme nyújtja az irgalmasságot.

160.

Ez így olvastatott parancsolatjából
Királynak leküldött jó akaratjából
Hogy egyedül vagyon kegyes gráciából
Szentencia küldve irgalmasságából.

213 *mondottakra*

214 *Eredeti jegyzet: beállítani*

215 *félne*

216 *Ádámnak*

217 *rezolutiója*

218 *predikációja*

219 *tanítója*

161.

Hogy pedig mindennek mi jött a fejére
Meghallja rabos nép eljő Nemeskérre
Mit érdemlett kiki követett vétkére
Hogy jobbítsa magát kiki jövendőre.

162.

Radó István első²²⁰ ilyenképen büntetik
Kétszáz forintot ad és tömlöczöztetik
Egy esztendő alatt nem szabadéztatik²²¹
Sőt egy hétben böjtje kétszer rendeltetik.

163.

Atyja Radó László²²² két esztendőt vason
Két nap minden héten böjtöt Kapuváron
Kezén és egy lábán nehéz bilincs vagyon²²³
Négy száz forintot ad ez is a kaszszába.

164.

Székely István fizet négyszáz forintokat²²⁴
Horvát Zsigmond maga ad három százokat²²⁵
Öt százzal²²⁶ Török György és Illés magokat
Váltják és fizetik bűn tettök zsoldjokat.²²⁷

165.

Borbély Sándor pedig három százon fölül
Ötvent fog fizetni ő büntetéséből
Ki ki készítse el arany s ezüst pénzből
Mert ezek így jöttek király végzéséből.

166.

Német János s Ádám a Tatai Pállal
Kiss István és Imre a Kovács Gyurkával
Horvát György és velök hasonló pénával²²⁸
Büntették ki ki kétszáz forintjával.

220 *először*

221 *szabadíttatik*

222 *István*

223 *Kezén is egy, laban neki bilincs vagyon*

224 *forintot*

225 *háromszázat*

226 *százat*

227 *Váltják és fizetik büntető zálogot.*

228 *Eredeti jegyzet: büntetés*

167.

Tóth György ugyan nem volt jelen külső harczon
Hanem csak megállott Vadosfán piarczon
Azért nem is fizet nem léssen a lánczon
Nem is fog sétálni kapuvári sánczon.

168.

De megye gyűlésén szóval dorgáltatik
Mert azon nép között ő is ott láttatik
Öreg ember levén így gyermekeskedik
Se észszel se kézzel ne ellenségeskedjék.

169.

Rosta Istók pedig a Birkás Jankóval
Tíz esztendőt töltnék raboskodásukkal²²⁹
Mert ők Rosta Jánost verték durungokkal
Pétervárott lesznek több ilyen társokkal.²³⁰

170.

Mikolics²³¹ Mihály is a Kolmár Jánossal
Ugy Szakács János is hitvány gaz²³² Mártonnal
Pénzes Ferkó is mint a Major Mihálylyal
Két száz pálczát nyertek Szücs csizmadiával

171.

Huszár Ilonának százötvent mondanak
Hogy korbácsot adnak elhízott hátának
Négy részre ezeket hajdúk elosztának
Rabháznál Vadosfán rajta elvágának.

172.

Pirka, Bognár, Német a Mikó Zsigával
Lizics, Szarka, Garab a Hatos Mihálylyal
Molnár, Kovács és Pap Dömötör Mártonnal
Verettek Nagy s Zsirai ötven pálczával.²³³

229 *raboskodással*

230 A harmadik és negyedik sor felcserélve.

231 *Mihálics*

232 *Gacs*

233 *Pirka bognár a Mikó Zsigával*

Decsics, Szarka, Garab a Halász Mihálylyal

Molnár kovács és Pap Dömötör Marczinnal

Veretett sirálylyal száz ötven pálczákkal.

173.

Illés Ruzinka és Parti Sándorné
Hogy lehessen itten vitéz kapitányné
Pár pisztolyt házától hozván és kiméne
De mondatott neki pemetet készítne.

174.

Igy²³⁴ lustos pemettel sánczból ő kiméne
Kiáltja másoknak mindenik úgy tenne
Pemetet²³⁵ ganajban sárban megkeverne
Igy az pápistáknak ellensége lenne.

175.

Ezen ötvent vágott a hajdu Vadosfán²³⁶
Mások példájára semmit el nem hagyván
Amint érdemlette verettetik nyilván
Mefogadta nem jár többet cigány tánczán.²³⁷

176.

Ez²³⁸ volt mulatságos egyet vert itt cigány
Mondván: ez aszszony volt pemetes kapitány,
Ő nem verheti meg mert nála nincs csákány
Ha agyon nem üti ugy lesz mint szivárvány.

177.

A szivárvány tünik²³⁹ veres zöld foltokkal
Ez aszszony és ugy lesz,²⁴⁰ ha verik botokkal
Őtet nem kínálja többé kolbászokkal
Lészen cigány ellen fölforrott szavakkal.

178.

De hogy cigány verte az volt ennek oka
Mert a több hajdúkat az aszszony csúfolta
Hogy nem tudnak verni, suttogva mondotta
Ezt meghallván egyik, cigányt kiáltotta.

234 *Egy*

235 *Nevetett*

236 *Egyszáz ötöt vágott a hajdu Vadosfán*

237 *Fogadta, hogy többet nem jár vígan talán.*

238 *Az*

239 *tüni*

240 *tesz*

179.

Te cigány verjed ezt, próbáld ha tudsz ütni
Ha pedig nem ütöd magad fogsz szenvedni
Igy a kapitánynét csúfságért megverni²⁴¹
Kelletett cigánynak jól megkorbácsolni.

180.

Szarka Éva nyelve hogy megbüntettessék²⁴²
Rendeltetett neki, Sopronba vitessék
Ott a pelengérnél kötve álltassék
És kétszáz korbáccsal négyszer csapattassék.

181.

Özveggy Kovács Jutka százhusz ütések
Négy pénteken kellett szenvedni ezeket
Fogadta ő nagyon: soha pemeteket²⁴³
Kézbe nem vesz többül, átkozta mind őket.

182.

Szinte Odor, Takács, a Szabó Mihálylyal
Csizmadia, Péri, az Parti Istvánnal
Magyar, Varga Györggyel, Lakatos, Nagy Pállal
A büntetést vették tömlőcz, vas váltsággal.

183.

Biró Erzse korán a Bencze Mihályné
Házankint futkosván mint aki biróné²⁴⁴
Hogy faludról²⁴⁵ ki ki Vadosfára menne
Szent István napjára durungokat vinne.

184.

Ezt is készen várta az ő büntetése
Másokkal a vasnak az ő pengetése
Vas váltása után lett csak elmenése
Kapuvári várból házához térése.

185.

Állj ide Fabri Gergely vadosfai pásztor
Te voltál Vadosfán tanácsadó fautor
Király parancsolja már többször senior
Vadosfán nem lehetsz soha prédikátor.

241 *Igy a kapitányné csúfságát megverni*

242 *meg büntettették*

243 *péntekeket*

244 *kisbiróné*

245 *Kisfaludról*

186.

Lehuzatik rólad superintendenség
Nem barátkozhatik veled nem tart népség
Elmarad tetűled vadosfai helység
.....

187.

Emlékezzél mostan admonatióra
Midőn szolgabíró küldetett házadra
Nem tetszett felelni akkor szép szavakra
Sőt nagyobb kedved volt a boszú állásra.

188.

Te voltál népednek hív elüljárója
Szavadra hajtottak mert példaadója
Voltál Vadosfának fő prédikátorja
Lehettél is volna tanács megrontója.

189.

A nép hozzád hajolt, mellette te voltál
A tanács-adással te igen forgottál
Vedd hasznát szavadnak, amiket mondottál
Megbüntetett Isten mert te elpártoltál.

190.

Számkivetésben vagy Vadosfa helyéről
Többet nem prédikálsz elrendelt székéről
Menj el gonosz ember az Isten földjéről
Aki nem gondoltál papi becsületről.

191.

Nemes Horvát Ádám prédikátor társa
Levél leírásért lett ő vádolása
Parancsolá király abbeli írása
Mindenek láttára legyen szaggatása.

192.

Kemény dorgálással hogy vakmerő népet
Elámítván adott gonoszságra kedvet
A resutionak más értelmet
Az is a gyűlésen pongatást nyert és vett.

[193]²⁴⁶

194.

Pásztori Lászlónak megmondott szavából
Fő szótáriasi volt hivatalából
Valamint hagyatott eljött mandatumból
Ugy kiki érthette vétkét mondásából.

195.

Megiratott az is, hogy vétköknek terhe
Többet megérdemlett, s oratorjum helye
Töröltetnék itten és számkivetésbe
Jönne és ne lenne itt már Luther népe.

196.

Ezt nem mondom magam hanem parancsolat
tartja és állítja királyi gondolat
Most az egyszer még is meg garatiázott
Hogy oratórjumtok Vadosfán maradhat.

197.

De oly okkal s móddal, hogy régi kápolna
Büntető pénzekkel szebben megújulna
Isteni szolgálat ott többet ne mulna
Hanem fényességben menne s úgy állana.

198.

Rendeltetik itten Miháliban káplán
Hogy többször lehessen szent mise Vadosfán
Király parancsolja István király napján
Processió legyen ajtatossan tartván
megemlékezzenek Istennek munkáján.

199.

Ha pedig az napon vagy más devotión
Pápasták jelennek rendelt processión
Nem lesz luther békés s ellenkezik azon
Oda lesz kegyelem oratóriumon.

200.

Igy van sentenzia kegyelem kiadva
A büntetés pénz is ugy vagyon elosztva
Hogy először megholt Rostának a díja
Adassék özvegynék ő

201.

Ezután fájdalmas pápistáknak sebe
Borbélynak mi léssen megszolgált hív bére
Fizetődjenek ki úgy pernek költsége
A többiből legyen kápolna épsége.

202.

Mindezeket tehát a Sopron vármegye
Valamint iratott királynak kegyelme
Ugy intéztette, lehessen jó vége
Utoljára pedig Isten dicsérete.

203.

A sentencióknak publikációját
Követte mindjárost miképen munkáját
Lehessen vezetni kápolnának módját
.....

204.

A nemes vármegye midőn gondolkodnék
Ki által lehetne hogy dirigáltatnék
E kápolna dolga menne s vezetődnek
Minthogy szolgabíró egyik sem érkeznek.

205.

A vármegye színén egy ily projektumot
Luther személy téssen, hogy ebbeli gondot
Rátky József uram a direktorságot
Vehetné magára ezen fáradságot.

206.

Ebbeli projektum tetszik mindeneknek
Mondják csak ajánlják a Rátky Józsefnek
Nem fogja tiltani munkáját Istennek
Máskor sem vetette dolgát vármegyének.

207.

Értvén Rátky József ebbeli beszédet
Hogy még lutheranus is adna ehhez kedvet
Mivel untentumot ő neki is tehet
Ajánlá munkáját nem veti vármegyét

208.

Feliratik azért protocolumában
Hogy luther büntetés jöjön hatalmában
Rátky József urnak keze birásában
Legyen szabadsága épület dolgában.

209.

E gyűlés végével miháli házában
Szolgabíró viszi pénzt el a ládában
És így nála készül kápolna dolgában
A Rátky úr veszi teljes birtokában.

210.

Rátky József pedig hogy fölvelt munkáját
vadosfán elkezdett Isten kápolnáját
Király s vármegyének mennyei szándékát
Végezni elkezdte az ő gondolatját.

211.

Látván ő kápolnát luther megcsúfolta
Azt szarka fészeknek lenni kiáltotta
Luther ölö házát nagyra magasztalta
Az pajta formáját palotának mondta.

212.

Hogy tehát kápolna nem rút szarkafészek
meggondolják jobban ezt a luther eszek
istennek építenek angyali seregek
Fognak itt szolgálni s nem sívító népek.

213.

Készítették téglá, mész, fövény hordatik
Mesterember esze már itt gondolkozik
Mit kezdjen mit tegyen esze fáradozik
Össze jövén ily formán kezdetik

214.

A [kisdéd] kápolnát körös körül ássák
Az új épületnek fundusát már lássák
Az ő meghagyását hogy itten tarthassák
Áhítatos rendet Istent itt áldhassák.

215.

Az é kápolnában mondatik Szent mise
Istenhez nyujtatik pap s nép könyörgése
Hogy az új munkának lehessen menése
.....

216.

Isten áldásával kezdése s végzése
Szent mise után új épületnek köve
Tétetik te itten fön szóval szentelve
Horvát kanonok úr mondja könyörögve
„Áldd Isten e helyet, ne legyen üldözve.

217.

Jelentett kanonok beszédjét a néphez
Fordítván úgy mondja ez igyekezetben
Isten, király, s megye contribuált ehhez
Álljon kiki ide ezen segítséghez.

218.

Aki Isten házát építeni segíti
Az ő szent áldását, jutalmát nem veszti
Az örök életre mennybe bevezeti
Végtelen örömben őtet helyezteti. Amen.

Áldott legyen a teljes szent Háromság, Atya a Fiu és Szentlélek isten. Amen.